

text k překladu

It must be borne in mind that good and bad are only relative terms, so that one and the same thing may be said to be good or bad in different respects, just like the terms perfect and imperfect. Nothing, when regarded in its own nature, can be called perfect or imperfect, especially when we realise that all things that come into being do so in accordance with an eternal order and Nature's fixed laws.

But human weakness fails to comprehend that order in its thought, and meanwhile man conceives a human nature much stronger than his own, and sees no reason why he cannot acquire such a nature. Thus he is urged to seek the means that will bring him to such a perfection, and all that can be the means of his attaining this objective is called a true good, while the supreme good is to arrive at the enjoyment of such a nature, together with other individuals, if possible. What that nature is we shall show in its proper place; namely, the knowledge of the union which the mind has with the whole of Nature.

Il faut noter que bon et mauvais ne se disent que de manière relative, au point qu'une seule et même chose peut être dite bonne et mauvaise selon les diverses relations considérées, de même que parfait et imparfait. Nulle chose, en effet, considérée dans sa nature, ne sera dite parfaite ou imparfaite, surtout quand nous saurons que tout ce qui arrive se produit selon un ordre éternel et selon les lois déterminées de la Nature.

Mais comme l'humaine faiblesse n'accède pas à la pensée de cet ordre et que l'homme, dans cet état, se représente une nature humaine beaucoup plus forte que la sienne, sans rien voir dans le même temps qui l'empêcherait d'acquérir une telle nature, il est incité à rechercher les moyens susceptibles de le conduire à une telle perfection. Tout ce qui peut être un moyen d'y parvenir est appelé un vrai bien ; et le bien suprême est de parvenir à jouir d'une telle nature, avec d'autres individus, s'il se peut. Ce qu'est cette nature, nous le montrerons en son lieu : c'est la connaissance de l'union qu'a l'esprit avec la Nature tout entière.

Es ist zu bemerken, daß „gut“ und „schlecht“ nur beziehungsweise ausgesagt werden, so daß ein und dasselbe Ding gemäß unterschiedlichen Hinsichten sowohl gut als schlecht heißen kann, gerade so wie dies für die Begriffe „vollkommen“ und „unvollkommen“ gilt. Denn nichts kann, der eigenen Natur nach betrachtet, vollkommen oder unvollkommen genannt werden, insbesondere sobald wir wissen, daß alles, was geschieht, nach einer ewigen Ordnung und nach bestimmten Gesetzen der Natur geschieht.

Da jedoch die menschliche Schwachheit jene Ordnung in ihrem Denken nicht erfaßt und der Mensch sich unterdessen irgendeine menschliche Natur erdenkt, die viel stärker ist als die eigene, und er zugleich kein Hindernis sieht, eine solche Natur zu erlangen, wird er dazu getrieben, die Mittel zu suchen, die ihn zu einer solchen Vollkommenheit führen könnten. Und all das, was als ein Mittel gilt, dahin zu gelangen, wird ein wahres Gut genannt. Das höchste Gut freilich besteht für ihn darin, dahin zu gelangen, sich einer solchen Natur in Gemeinschaft mit anderen Individuen soweit wie möglich zu erfreuen. Was das aber für eine Natur ist, werden wir an gehöriger Stelle zeigen, nämlich daß sie die Erkenntnis der Einheit ist, die der Geist mit der Natur im ganzen in sich enthält.

text k interpretaci

Oprávnění vysvětlovat všechny produkty přírody pouze mechanickým způsobem je o sobě zcela neomezené; ale *schopnost vystačit* jen s tímto způsobem je vzhledem k uzpůsobení našeho rozvažování, pokud má co činit s věcmi jako přírodními účely, nejen velmi omezená, nýbrž také zřetelně ohraničená: totiž tak, že ve shodě s principem soudnosti nelze prvním způsobem dosáhnout vůbec ničeho pro objasnění přírodních účelů, že tedy naše posuzování takových produktů musí být vždy zároveň podřízeno teleologickému principu.

Je proto rozumné, ba záslužné, sledovat mechanismus přírody za účelem objasnění přírodních produktů tak dalece, jak jen to je s pravděpodobností možné, a nevzdávat se tohoto pokusu proto, že je *samo o sobě* nemožné setkat se touto cestou s účelností přírody, nýbrž jedině proto, že je to nemožné *pro nás* jako lidi – k takové možnosti by totiž bylo zapotřebí jiné než smyslové nazírání a určité poznání inteligibilního substrátu přírody, z něhož může být udán důvod mechanismu jevů podle zvláštních zákonů a který zcela přesahuje veškerou naši schopnost.

Aby tedy přírodovědec nepracoval nadarmo, musí při posuzování věcí, jejichž pojem jako přírodních účelů je nepochybně zdůvodněn (organických bytostí), vzít za základ vždy nějakou původní organizaci, která onoho mechanismu sama používá, aby vytvořila jiné organické formy nebo vyvinula své formy v nové tvary (které však vždy vyplývají z onoho účelu a ve shodě s ním).

Je chvályhodné projít prostřednictvím srovnávací anatomie soubor tvorstva organické přírody, abychom viděli, zda se v ní nenalézají něco podobného systému, a sice co do principu tvoření, přičemž nejsme nuceni zůstat při pouhém posuzovacím principu (který neobjasňuje jejich vytváření) a sklesle se vzdávat veškerého nároku na *pochopení přírody* na tomto poli. Shodnost tolika živočišných rodů v jednom určitém společném schématu, které se nezdá mít základ jen v jejich kostře, nýbrž také v sestavení ostatních částí, kde obdivuhodná jednoduchost plánu mohla vytvořit zkrácením

jedněch a prodloužením jiných částí, zavinutím těchto a rozvinutím oněch částí tak velkou rozmanitost druhů, nám dává – třebaže slabý – paprsek naděje na to, že je zde snad možné něčeho dosáhnout principem mechanismu přírody, bez něhož žádná přírodověda nemůže existovat. Tato analogie forem, pokud se zdají být při vši různosti vytvořeny podle společného předobrazu, posiluje domněnku jejich skutečné příbuznosti ve vytvoření společnou pramatkou, prostřednictvím postupného přibližování jednoho živočišného druhu druhému, počínajíc od toho, v němž se zdá být princip účelů osvědčen nejvíce, totiž od člověka až k polypu, od něho dokonce až k mechům a lišejníkům, a konečně k nejnižšímu nám rozeznatelnému stupni přírody, k surové materii: ze které a z jejichž sil, jak se zdá, pochází podle mechanických zákonů (shodně s těmi, podle kterých materie působí při vytváření krystalů) veškerá technika přírody, která je v organických bytostech pro nás tak nepochopitelná, že se domníváme být nuceni myslet si pro to jiný princip.

Zde je nyní ponechána *archeologovi* přírody volnost, aby vytvořil ze zbylých stop jejich nejstarších revolucí, podle veškerého jemu známého nebo domnělého mechanismu přírody onu velkou rodinu tvorů (neboť jak bychom si ji měli představovat, má-li mít jmenovaná zcela souvislá příbuznost nějaký základ). Může přisoudit mateřskému lůnu Země, která právě vyšla z chaotického stavu (takřka jako velké zvíře), že zrodilo zpočátku tvory méně účelných forem, k těmto opět jiné, které se vytvořily přiměřeněji místu jejich zrození a přiměřeněji jejich vzájemnému vztahu; až by tato děloha sama ustrnula, zkostratěla a omezila své rození na určité nadále se neměnicí druhy, a rozmanitost by zůstala taková, jaká byla na konci činnosti oné plodné tvořivé síly. – Avšak onen archeolog musí nicméně proto této společné matce připsat účelnou organizaci zaměřenou na všechny tyto tvory, protože v opačném případě vůbec nelze myslet účelovou formu produktů živočišné a rostlinné říše co do jejich možnosti. Pak ale jen odsunul dál základ vysvětlení a nemůže si osobovat, že vytvoření oněch obou říší učinil nezávisle na podmínce účelných příčin.

